

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัย เรื่อง บทบาทในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหารศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 6 นั้นครอบคลุมสาระสำคัญดังนี้ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ความสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามุมมองที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา

2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมุมมองที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษาในแต่ละกลุ่ม

3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของมุมมองที่คาดหวังและความแตกต่างของบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีจำนวนตัวอย่างประชากรทั้งหมด 821 คน และเก็บแบบสอบถามคืนมาได้ 741 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.26

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยจัดทำเป็นฉบับเดียว ซึ่งจัดแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจะถามในเรื่อง เพศ อายุ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการปฏิบัติราชการในตำแหน่งนั้น ๆ และวุฒิทางครู

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา มี 3 คำนาคือ คำนาคำให้บริการทางวิชาการ คำนาคำมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและคำนาคำรอนุรักษ์และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามและ เก็บกลับคืนด้วยตนเองเป็นบางส่วน บางส่วนก็ได้ให้ผู้ช่วยวิจัยแจกและเก็บให้ และบางส่วนใช้วิธีเก็บข้อมูลทางไปรษณีย์ จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติดังนี้

1. ข้อมูลที่เป็นสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อในแต่ละค่าน
3. เปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษาในแต่ละกลุ่ม วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าที (t-dependent)
4. เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทที่คาดหวัง และความแตกต่างของบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาระหว่างการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้วิธีวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และถ้ามีข้อที่มีความแตกต่างก็จะทดสอบรายคู่โดยวิธีทดสอบของเชฟเฟ

สรุปผลการวิจัย

ในการสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยจะได้อีกกล่าวสรุป เป็น 4 ตอน คือ วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของบุคคลแต่ละกลุ่ม เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทที่คาดหวังและความแตกต่างของบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาระหว่างการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหารศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา ดังรายละเอียดที่จะนำเสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 125 คน เป็นชายร้อยละ 47.20 เป็นหญิงร้อยละ 52.80 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.20 มีระยะเวลาในการปฏิบัติราชการระหว่าง 1-3 ปี เป็นส่วนมากคือร้อยละ 36.00 ส่วนใหญ่ร้อยละ 70.40 มีวุฒิทางครูในระดับปริญญาตรี

2. ผู้บริหาร ที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 127 คน ส่วนมากเป็นชาย คิดเป็นร้อยละ 96.85 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.39 มีระยะเวลาในการปฏิบัติราชการระหว่าง 1-3 ปี เป็นส่วนมากคือร้อยละ 59.06 ส่วนใหญ่ร้อยละ 88.98 มีวุฒิทางครูในระดับปริญญาตรี

3. ศึกษานิเทศก์ ที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 121 คน ส่วนมากเป็นชาย คิดเป็นร้อยละ 79.34 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.93 มีระยะเวลาในการปฏิบัติราชการระหว่าง 1-3 ปี เป็นส่วนมาก คือร้อยละ 57.03 ส่วนใหญ่ร้อยละ 83.47 มีวุฒิทางครูในระดับปริญญาตรี

4. ครูโรงเรียนประถมศึกษา ที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 368 คน เป็นชายร้อยละ 54.08 เป็นหญิงร้อยละ 45.92 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.05 มีระยะเวลาในการปฏิบัติราชการระหว่าง 10 ปีขึ้นไปเป็นส่วนมาก คือร้อยละ 49.18 ครูโรงเรียนประถมศึกษาร้อยละ 48.10 มีวุฒิทางครูในระดับปริญญาตรี มีถึงร้อยละ 42.39 ที่มีวุฒิทางครูในระดับ ป.กศ.สูง พ.ม. หรือเทียบเท่า

ตอนที่ 2 บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน-
จังหวัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา

1. บทบาทที่คาดหวัง

1.1 การรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด คาดหวังว่าในการจัดการ-
ศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ควรมีปฏิบัติบทบาทต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์
มากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.04$) สรุปได้ดังนี้คือ

1.1.1 ด้านการให้บริการทางวิชาการ เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอก-
โรงเรียนจังหวัด คาดหวังว่าในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา
ควรมีปฏิบัติบทบาทด้านนี้โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.10$) แต่เมื่อพิจารณารายข้อ
พบว่า มีบทบาทที่ควรมีปฏิบัติมากที่สุดข้อหนึ่งข้อคือ ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้
ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัย เช่น การปฐมพยาบาล การป้องกันโรค-
ติดต่อ ($\bar{X} = 4.89$) ส่วนข้อที่ควรมีปฏิบัติในเกณฑ์มากเช่นกัน แต่เป็นอันดับสุดท้าย คือข้อที่ว่า
ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการใช้เครื่องคิดเลข
และแหล่งเงินทุน ($\bar{X} = 3.62$)

1.1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัด คาดหวังว่าในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถม-
ศึกษา ควรมีปฏิบัติบทบาทด้านนี้โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.04$) และเมื่อพิจารณา
รายข้อแล้วทุกข้อควรมีปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากเช่นกัน โดยเฉพาะข้อที่ว่าชักชวนให้ประชาชนร่วมมือ
กันสร้างและบำรุงรักษาสถานที่ที่ประโยชน์ร่วมกัน เช่น สนามกีฬา ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำ
หมู่บ้าน ($\bar{X} = 4.35$) ส่วนข้อที่ควรมีปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากแต่เป็นอันดับสุดท้าย คือข้อที่ว่า
ส่งเสริมการป้องกัน และกำจัดสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เช่น จัดหาอาสาสมัครช่วยกันปฏิบัติคนเป็น
ตัวอย่าง ($\bar{X} = 3.76$)

1.1.3 คำนการอนุรักษ์และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัด คาดหวังว่า ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา
ควรปฏิบัติบทบาทด้านนี้โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 3.97$) และเมื่อพิจารณารายข้อแล้ว
ทุกข้อควรปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากเช่นกัน โดยเฉพาะข้อที่ว่า ร่วมมือกับชุมชนจัดงานประเพณีในวัน
สำคัญทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา ($\bar{X} = 4.40$) ส่วนข้อที่ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์
มากแต่เป็นอันดับสุดท้ายคือข้อที่ว่า จัดประกวดผลงานค่านการประพันธ์ทั้งประ เภทร้อยแก้วและ ร้อยกรอง
($\bar{X} = 3.57$)

1.2 การรับรู้ของผู้บริหาร

ผู้บริหาร คาดหวังว่าในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียน
ประถมศึกษา ควรปฏิบัติบทบาทด้านต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์มากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.08$) สรุปได้ดังนี้คือ

1.2.1 คำนการให้บริการทางวิชาการ ผู้บริหารคาดหวังว่าในการจัดการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ควรปฏิบัติบทบาทด้านนี้โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์มาก
($\bar{X} = 4.20$) และเมื่อพิจารณารายข้อแล้วทุกข้อควรปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากเช่นกัน โดยเฉพาะ
ข้อที่ว่า ประชาสัมพันธ์งานของโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ ($\bar{X} = 4.47$) และ
ข้อที่ว่า เปิดบริการห้องสมุดของโรงเรียนแก่ประชาชน ($\bar{X} = 4.47$) ส่วนข้อที่ควรปฏิบัติอยู่ใน
เกณฑ์มากแต่เป็นอันดับสุดท้าย คือข้อที่ว่า ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของจกอบรมให้ความรู้แก่
ประชาชนเกี่ยวกับการใช้เครคิคสิณเชื่อและแหล่งเงินทุน ($\bar{X} = 3.75$)

1.2.2 คำนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ผู้บริหารคาดหวังว่าในการ
จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ควรปฏิบัติบทบาทด้านนี้โดยส่วนรวม
อยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.06$) และเมื่อพิจารณารายข้อแล้วทุกข้อควรปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก
เช่นกัน โดยเฉพาะข้อที่ว่า ชักชวนให้ประชาชนร่วมมือกันสร้างและบำรุงรักษาสถานที่ที่ใช่ประโยชน์
ร่วมกัน เช่น สนามกีฬา ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ($\bar{X} = 4.32$) ส่วนข้อที่ควรปฏิบัติ
อยู่ในเกณฑ์มากแต่เป็นอันดับสุดท้ายคือข้อที่ว่า ส่งเสริมการป้องกันและกำจัดสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ
เช่น จัดหาอาสาสมัครช่วยกันปฏิบัติตนเป็นตัวอย่าง ($\bar{X} = 3.88$)

1.2.3 คำนการอนุรักษ์และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม ผู้บริหารคาดหวังว่า
ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ควรปฏิบัติบทบาทด้านนี้
โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 3.99$) และเมื่อพิจารณารายข้อแล้วทุกข้อควรปฏิบัติอยู่ใน
เกณฑ์มากเช่นกัน โดยเฉพาะข้อที่ว่า ร่วมมือกับชุมชนจัดงานประเพณีในวันสำคัญทางศาสนา เช่น

วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา ($\bar{X} = 4.45$) ส่วนข้อที่ควรมีปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากแต่เป็นอันดับสุดท้าย คือข้อที่ว่า จัดประกวดผลงานด้านการประพันธ์ทั้งประเภทร้อยแก้วและร้อยกรอง ($\bar{X} = 3.64$)

1.3 การรับรู้ของศึกษานิเทศก์

ศึกษานิเทศก์ คาดหวังว่า ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ควรมีปฏิบัติบทบาทด้านต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์มากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.01$) สรุปได้ดังนี้คือ

1.3.1 ด้านการให้บริการทางวิชาการ ศึกษานิเทศก์ คาดหวังว่าในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ควรมีปฏิบัติบทบาทด้านนี้โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.10$) และเมื่อพิจารณารายข้อแล้วทุกข้อควรมีปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากเช่นกัน โดยเฉพาะข้อที่ว่า เปิดบริการห้องสมุดของโรงเรียนแก่ประชาชน ($\bar{X} = 4.46$) ส่วนข้อที่ควรมีปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากแต่เป็นอันดับสุดท้าย คือข้อที่ว่า ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการใช้เครื่องคิดเลขมือและแหล่งเงินทุน ($\bar{X} = 3.56$)

1.3.2 ด้านการมีส่วนร่วมช่วยในการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษานิเทศก์ คาดหวังว่าในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาควรมีปฏิบัติบทบาทด้านนี้โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.00$) และเมื่อพิจารณารายข้อแล้วทุกข้อควรมีปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากเช่นกัน โดยเฉพาะข้อที่ว่า ชักชวนให้ประชาชนร่วมมือกันสร้างและบำรุงรักษาสถานที่ที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น สนามกีฬา ห้องหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ($\bar{X} = 4.38$) ส่วนข้อที่ควรมีปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากแต่เป็นอันดับสุดท้าย คือข้อที่ว่า ทดลองเลี้ยงสัตว์เป็นตัวอย่างแก่ประชาชน ($\bar{X} = 3.80$)

1.3.3 ด้านการอนุรักษ์และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม ศึกษานิเทศก์ คาดหวังว่าในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ควรมีปฏิบัติบทบาทด้านนี้โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 3.92$) แต่เมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่า มีข้อที่ควรมีปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลางอยู่ข้อหนึ่ง คือข้อที่ว่า จัดประกวดผลงานด้านการประพันธ์ทั้งประเภทร้อยแก้วและร้อยกรอง ($\bar{X} = 3.49$) นอกนั้นทุกข้อควรมีปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก โดยเฉพาะข้อที่ว่า ร่วมมือกับชุมชนจัดงานประเพณีในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา ($\bar{X} = 4.40$)

1.4 การรับรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา

ครูโรงเรียนประถมศึกษา คาดหวังว่า ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ควรปฏิบัติบทบาทด้านต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์มากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.06$) สรุปได้ดังนี้คือ

1.4.1 ด้านการให้บริการทางวิชาการ ครูโรงเรียนประถมศึกษาคาดหวังว่า ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ควรปฏิบัติบทบาทด้านนี้โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.17$) และเมื่อพิจารณารายข้อแล้วทุกข้อควรปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากเช่นกัน โดยเฉพาะข้อที่ว่า ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับวิชาการเกษตร เช่น การผลิตและการใช้ปุ๋ย การใช้ยาปราบศัตรูพืช ($\bar{X} = 4.42$) ส่วนข้อที่ควรปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากแต่เป็นอันดับสุดท้ายคือข้อที่ว่า ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการใช้เครื่องคิดเลขและแหล่งเงินทุน ($\bar{X} = 3.58$)

1.4.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ครูโรงเรียนประถมศึกษา คาดหวังว่า ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ควรปฏิบัติบทบาทด้านนี้โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.04$) และเมื่อพิจารณารายข้อแล้วทุกข้อควรปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากเช่นกัน โดยเฉพาะข้อที่ว่า ชักชวนให้ประชาชนร่วมมือกันสร้างและบำรุงรักษาสถานที่ที่ประโยชน์ร่วมกัน เช่น สนามกีฬา ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ($\bar{X} = 4.34$) ส่วนข้อที่ควรปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากแต่เป็นอันดับสุดท้ายคือข้อที่ว่า ทดลองเลี้ยงสัตว์เป็นตัวอย่างแก่ประชาชน ($\bar{X} = 3.83$)

1.4.3 ด้านการอนุรักษ์และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม ครูโรงเรียนประถมศึกษา คาดหวังว่า ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ควรปฏิบัติบทบาทด้านนี้โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 3.96$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วทุกข้อควรปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากเช่นกัน โดยเฉพาะข้อที่ว่า ร่วมมือกับชุมชนจัดงานประเพณีในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา ($\bar{X} = 4.43$) ส่วนข้อที่ควรปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากแต่เป็นอันดับสุดท้าย คือข้อที่ว่า จัดประกวดผลงานด้านการประพันธ์ทั้งประเภทร้อยแก้วและร้อยกรอง ($\bar{X} = 3.61$)

2. บทบาทที่ปฏิบัติจริง

2.1 การรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เห็นว่าในการจัดการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาได้ปฏิบัติตามบทบาทโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
($\bar{X} = 2.66$) โดยจะพิจารณาเป็นรายคำดังต่อไปนี้

2.1.1 คำให้การให้บริการทางวิชาการ เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัดมีความเห็นว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา
ได้ปฏิบัติตามบทบาทคำนี้โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\bar{X} = 2.74$) แต่เมื่อพิจารณารายข้อ
แล้วพบว่า ได้มีการปฏิบัติตามบทจริงในคำนี้อยู่ในเกณฑ์น้อย 5 ข้อคือ ร่วมมือกับหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการวางแผนการใช้จ่ายและการออมทรัพย์
($\bar{X} = 2.49$) ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการใช้
เครดิตสินเชื่อบุคคลและแหล่งเงินทุน ($\bar{X} = 2.26$) ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้
แก่ประชาชนเกี่ยวกับการตลาดและสหกรณ์ ($\bar{X} = 2.30$) ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัด
อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับผลเสียของการตัดไม้ทำลายป่า ($\bar{X} = 2.35$) ร่วมมือกับ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นในการดำรงชีวิต
เช่น กฎหมายเกี่ยวกับที่ดิน กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ($\bar{X} = 2.27$) นอกนั้นทุกข้อได้ปฏิบัติ
อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

2.1.2 คำการมีส่วนช่วยในการพัฒนาท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัด มีความเห็นว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียน
ประถมศึกษา ได้ปฏิบัติตามบทบาทคำนี้โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\bar{X} = 2.64$) แต่เมื่อ
พิจารณารายข้อแล้วพบว่า ได้มีการปฏิบัติตามบทจริงในคำนี้อยู่ในเกณฑ์น้อย 3 ข้อคือ ทดลอง
เลี้ยงสัตว์เป็นตัวอย่างแก่ประชาชน ($\bar{X} = 2.30$) จัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกายแก่
ประชาชน เช่น จัดแข่งกีฬาระหว่างหมู่บ้าน ($\bar{X} = 2.26$) ส่งเสริมการป้องกันและกำจัด
สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เช่น จัดหาอาสาสมัครช่วยกันปฏิบัติตนเป็นตัวอย่าง ($\bar{X} = 2.14$) นอกนั้น
ทุกข้อได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

2.1.3 ด้านการอนุรักษ์และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัด มีความเห็นว่า ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถม-
ศึกษา ได้ปฏิบัติบทบาทด้านนี้โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\bar{X} = 2.61$) แต่เมื่อพิจารณา
รายละเอียดพบว่า ได้มีการปฏิบัติบทบาทจริงในด้านนี้อยู่ในเกณฑ์น้อย 5 ข้อคือ จัดประกวดผลงาน
ด้านการประพันธ์ ทั้งประเภทร้อยแก้วและร้อยกรอง ($\bar{X} = 2.18$) ส่งเสริมการแต่งกายแบบไทย
เช่น จัดประกวดการแต่งกายชุดพื้นเมืองในโอกาสต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.19$) จัดรายการบันเทิงการ
ประเภทร้องเล่นพื้นเมืองแก่เยาวชนและผู้สนใจ เช่น การแข่งขันร้อง มอญซอญ
($\bar{X} = 2.12$) จัดสอนศิลปการรำไทยแก่เยาวชนและผู้สนใจ ($\bar{X} = 2.39$) และจัดการแสดง
เพลงและดนตรีพื้นบ้านในโอกาสต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.37$) นอกนั้นทุกข้อได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

2.2 การรับรู้ของผู้บริหาร

ผู้บริหารเห็นว่าในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา
ได้ปฏิบัติบทบาทโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์น้อย ($\bar{X} = 2.40$) โดยจะพิจารณาเป็นรายด้าน
ดังต่อไปนี้

2.2.1 ด้านการให้บริการทางวิชาการ ผู้บริหารเห็นว่าในการจัดการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาได้ปฏิบัติบทบาทด้านนี้โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์น้อย
($\bar{X} = 2.31$) แต่เมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่า ได้มีการปฏิบัติบทบาทจริงในด้านนี้อยู่ในเกณฑ์
ปานกลาง 4 ข้อคือ ประชาสัมพันธ์งานของโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ
($\bar{X} = 2.69$) จัดการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพหลักสูตรระยะสั้นแก่ประชาชน ($\bar{X} = 2.65$)
ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของจacobรมีให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการครองเรือน การวางแผน
ครอบครัวและการคุมกำเนิด ($\bar{X} = 2.54$) ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของจacobรมีให้
ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัย เช่น การปฐมพยาบาล การป้องกันโรคติดต่อ
($\bar{X} = 2.58$) นอกนั้นทุกข้อได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย

2.2.2 ด้านการมีส่วนร่วมช่วยในการพัฒนาท้องถิ่น ผู้บริหารมีความเห็นว่า
ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาได้ปฏิบัติบทบาทด้านนี้โดยส่วน
รวมอยู่ในเกณฑ์น้อย ($\bar{X} = 2.42$) แต่เมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่า ได้มีการปฏิบัติบทบาทจริง
ในด้านนี้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง 3 ข้อคือ ชักชวนให้ประชาชนร่วมมือกันสร้างและบำรุงรักษาสถานที่
ที่ประโยชน์ร่วมกัน เช่น สนามกีฬา ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ($\bar{X} = 2.82$)
สละแรงงานเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาท้องถิ่นกับประชาชน เช่น สร้างถนน ซ่อมสะพาน

ปลูกต้นไม้ ($\bar{X} = 2.62$) จัดทำแปลงพืชผักสวนครัวหรือแปลงทดลองปลูกพืชอย่างอื่นเป็นตัวอย่างแก่ประชาชน ($\bar{X} = 2.58$) นอกนั้นทุกข้อได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย

2.2.3 คำนการอนุรักษ์และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม ผู้บริหารมีความเห็นว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ได้ปฏิบัติบทบาทค้ำประกันโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์น้อย ($\bar{X} = 2.49$) แต่เมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่า ได้มีการปฏิบัติบทบาทจริงในค้ำประกันอยู่ในเกณฑ์มาก คือ ร่วมมือกับชุมชนจัดงานประเพณีในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา ($\bar{X} = 3.50$) มี 3 ข้อที่ได้ปฏิบัติจริงอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือ ร่วมมือกับชุมชนจัดกิจกรรมในวันสำคัญของชาติ เช่น วันสงกรานต์ วันแม่แห่งชาติ ($\bar{X} = 3.32$) จัดทัศนศึกษาสถานที่สำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 2.51$) จัดสอนมารยาทอันดีงามแก่เยาวชนและผู้สนใจ เช่น การไหว้ การนั่ง การเข้าพบผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 2.97$) นอกนั้นทุกข้อได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย

2.3 การรับรู้ของศึกษานิเทศก์

ศึกษานิเทศก์เห็นว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาได้ปฏิบัติบทบาทโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์น้อย ($\bar{X} = 2.18$) โดยจะพิจารณาเป็นรายค้ำประกันต่อไปนี้

2.3.1 คำนการให้บริการทางวิชาการ ศึกษานิเทศก์มีความเห็นว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ได้ปฏิบัติบทบาทค้ำประกันโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์น้อย ($\bar{X} = 2.13$) แต่เมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่า ได้มีการปฏิบัติบทบาทจริงในค้ำประกันอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือ จัดค่ายนิเทศเพื่อบริการความรู้และข่าวสารต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.81$) นอกนั้นทุกข้อได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย

2.3.2 คำนการมีส่วนร่วมช่วยในการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษานิเทศก์มีความเห็นว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ได้ปฏิบัติบทบาทค้ำประกันโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์น้อย ($\bar{X} = 2.12$) และเมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่า ได้มีการปฏิบัติบทบาทจริงในค้ำประกันอยู่ในเกณฑ์น้อยทุกข้อ โดยเฉพาะข้อที่ว่า ส่งเสริมการป้องกันและกำจัดสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เช่น จัดหาอาสาสมัครช่วยกันปฏิบัติตนเป็นตัวอย่าง ($\bar{X} = 1.81$)

2.3.3 คำนการอนุรักษ์และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม ศึกษานิเทศก์มีความเห็นว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ได้ปฏิบัติบทบาทค้ำประกันโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์น้อย ($\bar{X} = 2.28$) แต่เมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่า ได้มีการปฏิบัติบทบาทจริงในค้ำประกันอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง 3 ข้อ คือ ร่วมมือกับชุมชนจัดกิจกรรมในวันสำคัญของชาติ เช่น

วันสงกรานต์ วันแม่แห่งชาติ ($\bar{X} = 2.99$) รวมถึงกับชุมชนจัดงานประเพณีวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา ($\bar{X} = 3.18$) จัดสอนมารยาทอันดีงามแก่เยาวชนและผู้นำใจ เช่น การไหว้ การนั่ง การเข้าพบผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 2.55$) นอกนั้นทุกข้อได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย

2.4 การรับรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา

ครูโรงเรียนประถมศึกษา เห็นว่าในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาได้ปฏิบัติบทบาทโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\bar{X} = 2.61$) โดยจะพิจารณาเป็นรายค่าดังต่อไปนี้

2.4.1 คำนการให้บริการทางวิชาการ ครูโรงเรียนประถมศึกษามีความเห็นว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาได้ปฏิบัติบทบาทค่านนี้โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\bar{X} = 2.63$) แต่เมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่า ได้มีการปฏิบัติบทบาทจริงในค่านนี้อยู่ในเกณฑ์น้อย 5 ข้อคือ ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการวางแผนการใช้จ่ายและการออมทรัพย์ ($\bar{X} = 2.38$) ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการใช้เครดิตสินเชื่อและแหล่งเงินทุน ($\bar{X} = 2.19$) ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการตลาดและสหกรณ์ ($\bar{X} = 2.37$) ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการค้าไม้ทำลายป่า ($\bar{X} = 2.42$) ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น กฎหมายเกี่ยวกับที่ดิน กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ($\bar{X} = 2.23$) นอกนั้นทุกข้อได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

2.4.2 คำนการมีส่วนร่วมช่วยในการพัฒนาท้องถิ่น ครูโรงเรียนประถมศึกษามีความเห็นว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาได้ปฏิบัติบทบาทค่านนี้โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\bar{X} = 2.59$) แต่เมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่า ได้มีการปฏิบัติบทบาทจริงในค่านนี้อยู่ในเกณฑ์น้อย 3 ข้อคือ ให้คำแนะนำในการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นในท้องถิ่น เช่น กลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 2.48$) ทดลองเลี้ยงสัตว์เป็นตัวอย่างแก่ประชาชน ($\bar{X} = 2.37$) ส่งเสริมการป้องกันและกำจัดสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เช่น จัดหาอาสาสมัครช่วยกันปฏิบัติตนเป็นตัวอย่าง ($\bar{X} = 2.27$) นอกนั้นทุกข้อได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

2.4.3 คำนการอนุรักษ์และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม ครูโรงเรียนประถมศึกษามีความเห็นว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาได้ปฏิบัติบทบาท

ค่านี้นี้โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\bar{X} = 2.62$) แต่เมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่า ได้มีการปฏิบัติบทบาทจริงในค่านี้อยู่ในเกณฑ์มากคือ ร่วมมือกับชุมชนจัดงานประเพณีในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา ($\bar{X} = 3.51$) มี 5 ข้อที่ได้ปฏิบัติจริงอยู่ในเกณฑ์น้อย คือ จัดประกวดผลงานด้านกาประพันธ์ทั้งประเภทร้อยแก้วและร้อยกรอง ($\bar{X} = 2.25$) ส่งเสริมการแต่งกายแบบไทย เช่น จัดประกวดการแต่งกายชุดพื้นเมืองในโอกาสต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.20$) จัดรายการบันเทิงการประเพณีการละเล่นพื้นเมืองแก่เยาวชนและผู้สนใจ เช่น การเล่นช่วงชัย มอญซ่อนผ้า ($\bar{X} = 2.22$) จัดสอนศิลปการรำไทยแก่เยาวชนและผู้สนใจ ($\bar{X} = 2.33$) จัดการแสดงเพลงและดนตรีพื้นบ้านในโอกาสต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.33$) นอกนั้นทุกข้อได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด บุคลากร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษาในแต่ละกลุ่ม

1. ตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผลการวิจัยปรากฏว่า ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 คำน มีคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคำ ทั้งนี้โดยคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกคำ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อทั้ง 37 ข้อ คะแนนเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกข้อ ทั้งนี้โดยคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกข้อ

2. ตามการรับรู้ของผู้บริหาร ผลการวิจัยปรากฏว่าในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ทั้ง 3 คำน มีคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคำ ทั้งนี้โดยคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกคำและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อทั้ง 37 ข้อ คะแนนเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกข้อ ทั้งนี้โดยคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกข้อ

3. ตามการรับรู้ของศึกษานิเทศก์ ผลการวิจัยปรากฏว่าในการจัดการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 คำน มีคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังกับ
บทบาทที่ปฏิบัติจริงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคำาน ทั้งนี้โดยคะแนนเฉลี่ย
บทบาทที่คาดหวังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกคำาน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อทั้ง
37 ข้อ คะแนนเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01 ทุกข้อ ทั้งนี้โดยคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกข้อ

4. ตามการรับรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า ในการ
จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 คำนมีคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่
คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคำาน ทั้งนี้โดย
คะแนนเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกคำาน และเมื่อพิจารณาเป็น
รายข้อทั้ง 37 ข้อ คะแนนเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกข้อ ทั้งนี้โดยคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยบทบาทที่
ปฏิบัติจริงทุกข้อ

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทที่คาดหวังและความแตกต่างของ
บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการ
รับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียน
ประถมศึกษา

1. บทบาทที่คาดหวัง

ผลการวิจัยปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา มีความคาดหวังต่อบทบาททั้ง 37 ข้อ
ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาที่ควรมีปฏิบัติไม่แตกต่างกันและเมื่อ
พิจารณาเป็นรายคำานพบว่าเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์
และครูโรงเรียนประถมศึกษามีความคาดหวังต่อบทบาทในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน
ของโรงเรียนประถมศึกษาที่ควรมีปฏิบัติไม่แตกต่างกันทุกคำาน

2. บทบาทที่ปฏิบัติจริง

ผลการวิจัยปรากฏว่า เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษามีการรับรู้ต่อบทบาททั้ง 37 ข้อ ในการจัด
การศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติจริงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายคำค้นพบว่าเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัด ผู้บริหารศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา มีการรับรู้คอบทบาทในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาที่ใ้ปฏิบัติจริงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคำค้น

อภิปรายผล

1. บทบาทที่คาดหวังในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหารศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา

เมื่อได้พิจารณาคะแนนเฉลี่ยของบทบาทที่คาดหวังในการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหารศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 กลุ่มคาดหวังว่าในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษานั้นควรมีปฏิบัตินโยบายอยู่ในเกณฑ์มากทุกคำค้น ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากบทบาทที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในแบบสอบถามนั้นได้จากการศึกษาแนวความคิดทฤษฎีต่าง ๆ จึงทำให้บทบาทต่าง ๆ มีแนวโน้มไปในทางที่ค้ำปฏิบัติ (Positive) และเมื่อพิจารณาต่อไปถึงคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า เจ้าหน้าที่การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหารศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา คาดหวังว่าในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาควรมีปฏิบัตินโยบายอยู่ในระดับใกล้เคียงกันที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะบุคคลทั้ง 4 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหารศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา ต่างก็เห็นความสำคัญของการศึกษาที่โรงเรียนประถมศึกษาจะจัดให้แก่ชุมชนในรูปของการศึกษานอกระบบโรงเรียน จึงย่อมมีความคาดหวังว่าในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาควรมีปฏิบัตินโยบายให้ดีที่สุด เพื่อพัฒนาการดำเนินงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ในบทบาทแต่ละคำค้นสิ่งที่น่าสนใจจึงจะกล่าวเป็นรายคำค้นดังนี้

ค่านการให้บริการทางวิชาการ มีบทบาทหนึ่งที่น่าสนใจ ซึ่งเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัด คาดหวังว่าควร ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด ในขณะที่ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์
และครูโรงเรียนประถมศึกษา คาดหวังว่าควร ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก คือ บทบาทที่ว่า " ร่วมมือ
กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จักอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัย เช่น
การปฐมพยาบาล การป้องกันโรคติดต่อ " ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคคลทั้ง 4 กลุ่ม อาจเห็นพ้อง
กันว่าประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบทยังไม่ได้รับบริการทางด้านสุขภาพอนามัย
จากรัฐอย่างทั่วถึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีสุขภาพความเจ็บไข้ได้ป่วยมาก และต้องช่วยเหลือ
ตนเองในการรักษาพยาบาลตามยถากรรม โรงเรียนประถมศึกษาในฐานะที่มีความใกล้ชิดกับ
ชุมชนมากกว่าหน่วยราชการอื่น ๆ จึงสมควรที่จะมีส่วนดำเนินการเพื่อช่วยลดปัญหาดังกล่าว
โดยการเป็นแกนนำขอความร่วมมือจากหน่วยงานของกรมอนามัยจักอบรมให้ความรู้ในเรื่องนี้
เพื่อให้ประชาชนนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของตนเอง

ค่านการมีส่วนช่วยในการพัฒนาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษานอก-
โรงเรียนจังหวัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา ต่างมีความคาดหวังตรง
กันว่า บทบาทที่ควร ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากเป็นอันดับแรก คือ " ชักชวนให้ประชาชนร่วมมือกัน
สร้างและบำรุงรักษาสถานที่ที่ใช่ประโยชน์ร่วมกัน เช่น สนามกีฬา ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำ
หมู่บ้าน " ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 กลุ่ม เห็นพ้องกันว่า สนามกีฬา
ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประชาชนที่จะช่วยเสริมสร้างความรู้
ความสามารถและทักษะที่จำเป็นแก่ประชาชน ช่วยให้ประชาชนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้ประชาชน
รู้จักรักและหวงแหนชุมชนของตนเองและนำเอาความรู้ความสามารถและทักษะดังกล่าวไปช่วย
กันพัฒนาชุมชนของตนเองให้เจริญรุดหน้าทัดเทียมกับชุมชนอื่น ๆ

ค่านการอนุรักษ์และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา ต่างมีความคาดหวัง
ตรงกันว่า บทบาทที่ควร ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากเป็นอันดับแรก คือ " ร่วมมือกับชุมชนจัดงาน
ประเพณีในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า
ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 กลุ่ม เห็นพ้องกันว่า สถาบันทางศาสนาคือวัดนั้นมีบทบาทเกี่ยวข้อง
กับโรงเรียนประถมศึกษา มาก ดังจะเห็นได้ว่าโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนวัด
มาก่อน ดังนั้นในเทศกาลต่าง ๆ ครูและนักเรียนมักเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ร่วมงานบุญ
งานกุศลที่ทางชาวบ้านจัดร่วมกับวัดหรือทางวัดจัดขึ้น ในโอกาสเหล่านี้ครูมักมีบทบาทเป็นพิธีกร

ของงาน หรืออาจเป็นไปได้ในรูปแบบอื่น เช่น เวลาที่มีขบวนแห่ของชาวบ้านทางโรงเรียนมักส่งนักเรียนหรือวงศ์วานเข้าร่วมด้วยเสมอ ฉะนั้นจึงทำให้เห็นว่า สถาบันทางสังคมสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกันอย่างลึกซึ้ง มีลักษณะ 3 เสา คือ โรงเรียน ชุมชน และวัด ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสามมีลักษณะเกื้อหนุนซึ่งกันและกันเป็นหลัก

2. บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา

เมื่อได้พิจารณาคะแนนเฉลี่ยของบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา ปรากฏว่า เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และครูโรงเรียนประถมศึกษา มีความเห็นตรงกันว่าในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาได้ปฏิบัติบทบาทโดยรวม ๆ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ มีความเห็นว่าในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาได้ปฏิบัติบทบาทโดยรวม ๆ อยู่ในเกณฑ์น้อย ทั้งนี้อาจจะแสดงว่าในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษานั้นยังไม่ถึงขั้นที่ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 กลุ่มพอใจจนจะให้ความเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์มากหรือมากที่สุด แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นที่จะเห็นว่าน้อยที่สุด เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการศึกษา นอกระบบโรงเรียนกับครูโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติ อาจเห็นว่าที่ยังทำได้ไม่ดีกว่าที่ควร และยังคงอยู่ในเพียงระดับปานกลางนั้น อาจเนื่องมาจากปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เช่น เรื่องเวลา คุรุชาคความรู้ในเรื่องการศึกษานอกระบบโรงเรียน ส่วนผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้วางนโยบายและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ กับศึกษานิเทศก์ ซึ่งเป็นผู้ให้การนิเทศแนะนำอาจเห็นว่าที่ทำได้ไม่ดีกว่าที่ควรและยังคงอยู่ในเพียงระดับน้อย อาจเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ นำสิ่งที่ได้พบเห็นไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้เลยทำให้มองเห็นว่าในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้ปฏิบัติไปแล้วอยู่ในระดับน้อย จากผลการวิจัยนี้จะพิจารณาเป็นรายด้านดังต่อไปนี้

คำนการให้บริการทางวิชาการ เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด
 ผู้บริหาร ศิษยานุศิษย์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา มีความเห็นตรงกันว่า บทบาทข้อหนึ่ง
 ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้ปฏิบัติจริงอยู่ในเกณฑ์
 น้อยคือ "ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับภาษี เครดิต
 สินเชื่อและแหล่งเงินทุน " ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 กลุ่ม มองเห็นว่า
 ประชาชนโดยทั่วไปโดยเฉพาะในชนบทยังยากจนถูกกดขี่โดยพวกนายทุน กู้ยืมเงินโดยเสียอัตรา
 ดอกเบี้ยสูง ทำให้ยากจนลง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับข้อนี้
 ในเกณฑ์น้อย ซึ่งอาจเกิดจากโรงเรียนประถมศึกษาไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 หรือครูโรงเรียนประถมศึกษาไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ก็ได้

คำนการมีส่วนช่วยในการพัฒนาท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด
 ผู้บริหาร ศิษยานุศิษย์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา มีความเห็นตรงกันว่า บทบาทข้อหนึ่ง
 ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้ปฏิบัติจริงอยู่ในเกณฑ์น้อย
 ถึงแม้จะไม่อยู่ระดับน้อยที่สุด แต่ค่าเฉลี่ยก็ต่ำกว่าข้ออื่น ๆ คือ " ส่งเสริมการป้องกันและกำจัด
 สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เช่น จัดหาอาสาสมัครช่วยกันปฏิบัติกันเป็นตัวอย่าง " ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า
 ส่วนใหญ่แล้วสถานที่ที่โรงเรียนประถมศึกษาตั้งอยู่นั้นมักจะอยู่ในชนบทซึ่งสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มันก็
 อยู่แล้วเลยทำให้การรณรงค์เกี่ยวกับเรื่องนี้น้อยลงไปด้วย ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 กลุ่ม
 เห็นว่ามีการปฏิบัติจริงอยู่ในเกณฑ์น้อยตามไปด้วย

คำนการอนุรักษ์และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม มีบทบาทที่น่านับใจอยู่บทบาทหนึ่งที่ผู้บริหาร
 และครูโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความเห็นว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียน
 ประถมศึกษามีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ส่วนเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด
 และศิษยานุศิษย์มีความเห็นว่าการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง คือ " ร่วมมือกับชุมชนจัด
 งานประเพณีในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา " ซึ่งตรงกับความ
 คาดหวังของผู้บริหาร และครูโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนประถม
 ศึกษาโดยทั่วไปแล้วมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชนมาก เมื่อชุมชนจะจัดกิจกรรมใดขึ้นมา
 โรงเรียนประถมศึกษาจึงมักเสนอตัวเข้าร่วมด้วยอยู่เสมอ จึงทำให้เห็นว่าโรงเรียนประถมศึกษา
 กับชุมชนนั้นมีลักษณะ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ส่วนที่เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด
 และศิษยานุศิษย์เห็นว่ามีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบ
 สอบถามทั้ง 2 กลุ่มนี้ ตั้งเกณฑ์เอาไว้อย่างสูงเลยทำให้เห็นว่า สิ่งที่ยกย่องยกย่องกันนั้นยังไม่ถึงเกณฑ์

ที่ตั้งไว้ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

3. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษาในแต่ละกลุ่ม

3.1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

จากผลการวิจัยปรากฏว่าบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน ซึ่งเป็นไปตามที่ ไทบูลย์ ช่างเรียง (2515: 30) ได้กล่าวไว้ว่า " บทบาทจริงที่บุคคลแสดงนั้นไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนกับบทบาทที่ควรจะเป็นไปตามรหัสสถานของสังคม " และเมื่อพิจารณาต่อไปถึงผลของการทดสอบความแตกต่างพบว่าคะแนนเฉลี่ยของบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกด้าน ตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งหมายความว่า การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติจริงไปนั้นไม่เป็นไปตามความคาดหวังของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนำเอาการปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาเท่าที่พบเห็นไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือหลักการที่ควรจะเป็น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วอาจมีอุปสรรคหรือสิ่งเกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่ทำให้การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาปฏิบัติบทบาทนั้น ๆ ไม่เต็มที่ ซึ่งกรณีเช่นนี้อาจเกิดขึ้นได้เสมอที่การปฏิบัติการณ์ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามทฤษฎีหรือหลักการที่กำหนดไว้

3.2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร

จากผลการวิจัยปรากฏว่า บทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน ซึ่งเป็นไปตามที่ วาณี คิละเอียค (2520: 85-89) ได้ศึกษาถึงความขัดแย้งระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงและพบว่า " บทบาทที่เป็นจริงของอาจารย์ต่างจากที่ผู้บริหารและนักศึกษาคาดหวัง " และเมื่อพิจารณาต่อไปถึงผลของการทดสอบความแตกต่างพบว่า คะแนนเฉลี่ยของบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกด้าน ตามการรับรู้ของผู้บริหาร หมายถึงว่า ผู้บริหารมีความคาดหวังต่อการปฏิบัติบทบาทในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาต่าง ๆ สูงกว่าที่เป็นการปฏิบัติจริง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารในฐานะผู้บังคับบัญชาที่ย่อมต้องคาดหวังไว้ว่าในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษานั้นควรได้ปฏิบัติบทบาททุกด้านอยู่ในเกณฑ์มาก แต่ผลที่ออกมาแล้วมีการปฏิบัติบทบาทได้ไม่เท่ากับที่ผู้บริหารคาดหวังไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นการที่ครูโรงเรียนประถมศึกษายังไม่เข้าใจถึงหลักการของการศึกษานอกระบบโรงเรียนดีพอ หรือจะเป็นเพราะเครื่องกระตุ้นอื่น ๆ เช่น การที่ครูโรงเรียนประถมศึกษาเองยังไม่เห็นความสำคัญอย่างแท้จริงของการศึกษานอกระบบโรงเรียนหรือแม้แต่เรื่องของเวลาในการสอน อุปกรณ์ หรือค่าตอบแทนแก่ผู้สอน เป็นต้น

3.3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาตามการรับรู้ของศึกษานิเทศก์

จากผลการวิจัยปรากฏว่าบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของศึกษานิเทศก์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับที่ ไพฑูริย์ ช่างเรียง (2515: 30) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า " บทบาทจริงที่บุคคลแสดงนั้นไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนกับบทบาทที่ควรจะเป็นไปตามรหัสสถานของสังคม " และเมื่อได้พิจารณาต่อไปถึงผลของการทดสอบความแตกต่างพบว่า คะแนนเฉลี่ยของบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกด้าน ตามการรับรู้ของศึกษานิเทศก์ หมายถึงว่าศึกษานิเทศก์มีความคาดหวังต่อการปฏิบัติบทบาทในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาด้านต่าง ๆ สูงกว่าที่เป็นการปฏิบัติจริง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ศึกษานิเทศก์ในฐานะผู้ให้การนิเทศแนะนำก็ย่อมต้องคาดหวังไว้ว่า ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษานั้นควรได้ปฏิบัติบทบาททุกด้านอยู่ในเกณฑ์มาก แต่ผลที่ออกมาแล้วมีการปฏิบัติบทบาทได้ไม่เท่ากับที่ศึกษานิเทศก์

คาดหวังไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ เช่น ค่าตอบแทนแก่ผู้สอน และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

3.4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริง ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา

จากผลการวิจัยปรากฏว่าบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ซึ่งสอดคล้องกับที่ ไพบูลย์ ช่างเรียง (2515: 30) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า " บทบาทจริงที่บุคคลแสดงนั้นไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนกับบทบาทที่ควรจะเป็นไปตามที่สถานของสังคม " และเมื่อได้พิจารณาต่อไปถึงผลของการทดสอบความแตกต่างพบว่า คะแนนเฉลี่ยของบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกค่า ตามการรับรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูโรงเรียนประถมศึกษาเองก็มีความคาดหวังว่าตนเองนั้นควรมีบทบาททุกค่าในให้มากที่สุดที่จะเป็นไปได้ แต่ที่ไม่สามารถ ปฏิบัติจริงให้ได้ตามที่คาดหวังไว้ อาจเนื่องมาจากครูโรงเรียนประถมศึกษาเองไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่อง การศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่ง สุพิศรา ชุมเกตุ (2523: 65) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาลักษณะการจับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประชาบาลในภาคกลาง พบว่า " ทางโรงเรียนมีกำลังครูเพียงพอที่จะจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน แต่ครูเหล่านั้นขาดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน " ฉะนั้น จึงควรจะให้ครูโรงเรียนประถมศึกษาได้มีการฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมให้ถูกต้องเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพราะครูโรงเรียนประถมศึกษาส่วนมากเคยชินกับการสอนเด็กในโรงเรียน จึงควรได้มีการพิจารณาที่จะช่วยให้ครูโรงเรียนประถมศึกษาได้เข้ารับการอบรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนอย่างทั่วถึง

4. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทที่คาดหวังและความแตกต่างของบทบาทที่ปฏิบัติจริง ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา

4.1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทที่คาดหวังในการจัดการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษา
นอกระบบโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา

ผลการวิจัยปรากฏว่า เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียนจังหวัด
ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษามีความคาดหวังต่อบทบาทในการจัดการ
ศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาไม่แตกต่างกันทุกด้าน

เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า คะแนนเฉลี่ยของบทบาทที่คาดหวังในการจัดการ
ศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษา
นอกระบบโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก
เหมือนกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่มทราบถึงผลดีของการจัดการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน ต่างก็มุ่งหวังหรืออยากให้อำนาจปฏิบัติ จึงทำให้มีความคาดหวังว่า ในการจัด
การศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษานั้น ถ้าได้ปฏิบัติบทบาทในแต่ละด้าน
มากเท่าใด การปฏิบัติงานก็ย่อมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเท่านั้น

4.2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการ
ศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษา
นอกระบบโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา

ผลการวิจัยปรากฏว่า เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียนจังหวัด
ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูโรงเรียนประถมศึกษา มีความเห็นต่อบทบาทในการจัดการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้ปฏิบัติจริง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน

และเมื่อพิจารณาต่อไปพบว่า โดยส่วนรวมคะแนนเฉลี่ยตามการรับรู้ของ
ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ ต่อบทบาทในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียน
ประถมศึกษาที่ได้ปฏิบัติจริงนั้นต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย ตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษา
นอกระบบโรงเรียนจังหวัด และครูโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและศึกษา-
นิเทศก์เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวางนโยบาย หลักการต่าง ๆ และคอยติดตามผลการปฏิบัติ
งานในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า
เมื่อผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ได้ไปติดตามผลการปฏิบัติงานก็ย่อมต้องนำมาเปรียบเทียบกับ
เกณฑ์หรือหลักการต่าง ๆ ซึ่งอาจทำให้เห็นว่า ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ

โรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติจริงอยู่นั้นไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ส่วนเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งเป็นผู้ที่ทราบหลักการ และทฤษฎีต่าง ๆ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมาเป็นอย่างดี และครูโรงเรียนประถมศึกษาเป็นผู้ที่ร่วมในกระบวนการการเรียนการสอน จึงอาจทำให้เห็นว่ามีอุปสรรคต่าง ๆ ในทางปฏิบัติ เช่น เวลา ความเหนื่อยล้า หรือสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่ทำให้ปฏิบัติบทบาทต่าง ๆ ได้ไม่เต็มที่ จึงทำให้เห็นว่าเท่าที่ปฏิบัติอยู่นั้นก็อยู่ในระดับที่เป็นปานกลางพอสมควร

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้อง

1. จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความคาดหวังเกี่ยวกับ การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดก็อยากจะให้การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษามีการปฏิบัติมาก ๆ ด้วยเหตุนี้ เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ควรให้การส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา อาจจะจัดหาวารสารการศึกษานอกโรงเรียนหรือจุดสารต่าง ๆ ที่มีบทความเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนแจกจ่ายแก่ครูโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ครูโรงเรียนประถมศึกษามีความรู้เพิ่มขึ้น เพื่อที่จะได้นำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติบทบาทจริงให้เกิดเคียงหรือบรรลุตามบทบาทที่คาดหวังไว้

2. ในด้านตัวผู้บริหารและศึกษานิเทศก์นั้น จากผลการวิจัยพบว่า ทั้งผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ก็มีความคาดหวังเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ก็อยากจะให้การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษามีการปฏิบัติมาก ๆ ด้วยเหตุนี้ ทั้งผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ ควรได้ประสานงานซึ่งกันและกันในอันที่จะสนับสนุนให้ครูโรงเรียนประถมศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพิ่มเติม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครูโรงเรียนประถมศึกษาเกิดความคิดและหาวิธีการที่จะให้บริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่ชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้โรงเรียนประถมศึกษาปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นสถาบันที่ให้ความรู้แก่ชุมชนอย่างเต็มภาคภูมิ

3. ในด้านตัวครูโรงเรียนประถมศึกษา จากผลการวิจัยครั้งนี้ก็เป็นที่น่าประหลาดว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษาเองก็ตระหนักดีว่า ในการปฏิบัติบทบาทจริงนั้น ครูโรงเรียนประถมศึกษาได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจนัก ดังนั้นครูโรงเรียนประถมศึกษาเองจึงควรพยายามปรับปรุงตนเอง เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะได้ทำการวิจัยเรื่องนี้ในกลุ่มประชากรในเขตการศึกษาอื่น ๆ เพื่อที่จะได้ทราบว่าประชากรในเขตการศึกษาอื่นมีการรับรู้เช่นไรต่อบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษาของตน เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขหรือส่งเสริมให้มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

2. ควรจะได้มีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น ศึกษารายละเอียด สัมภาษณ์ เพื่อศึกษาเจาะลึกลงไปโดยบทบาทแต่ละด้านในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา อันเป็นการยืนยันการปฏิบัติบทบาทในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาให้แน่นอนอีกครั้ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย